

LA TEATRUL DE STAT DIN CONSTANȚA: CONSTATĂRI CARE SE POT GENERALIZA

S-a afirmat adeseori că, atunci cînd vrei să lauzi un teatru, spui despre el că are un profil propriu. „Lipsa de profil“ e astfel înțeleasă ca o deficiență fundamentală, o lipsă de personalitate, indice al unei fizionomii inconsistente. Cu atît mai mult ar părea hazardant să vorbești despre profilul unui tînăr teatru de provincie, în creștere, cum este cel de la Constanța, care se afirmă abia de cîțiva ani. Sîntem însă categoric împotriva unei asemenea delimitări.

Există profiluri și profiluri. Existența unui profil bine definit nu denotă întotdeauna prezența calităților, ci cîteodată tocmai lipsa acestora: lipsa de receptivitate, încercarea de a cantona colectivul într-o formulă unilaterală, dominația nejustificată a unui anumit stil etc. În rîndurile de mai jos vom încerca să dezbatem în mod concret problema profilului, pornind de la ideea că teatre de provincie — ca de pildă cel de la Constanța — a căror fizionomie nu s-a cristalizat încă, dar care din punctul de vedere al formării sau construirii colectivului, al alegerii repertoriului, al atitudinii spectatorilor, tind să meargă pe un drum propriu, pe o anumită linie, trebuie să-și formeze un anumit gen, o anumită formulă literară. Problema teatrului de provincie ca propagandist al noului repertoriu, ca factor de educare a maselor, ca pepinieră de actori tineri — iată problemele cele mai însemnate, pe care intenționăm să le discutăm în actualul „profil“.

***

Chiar de la primele sale începuturi, teatrul din Constanța s-a bucurat de atitudinea favorabilă a publicului, care-i vizionează spectacolele într-o proporție mai mare decît în alte orașe ale țării. Chiar fără să dispunem de date statistice, putem afirma despre constănțeni că alcătuiesc un public dintre cele mai averse din țară de a vedea spectacole. Alături de sala nouă, modernă și încăpătoare, construită anii trecuți, continuă să funcționeze vechea sală „Fantasio“, adăpostind spectacolele secției de estradă a Teatrului de Stat, reprezentate paralel cu spectacolele de estradă ale Teatrului Marinei Militare, situat în centrul orașului. În total, cinci spectacole în fiecare duminică, și cîte două-trei în zile de lucru, aceasta înseamnă mai mult decît o medie onorabilă, asigurînd un „hinterland“ destul de comod pentru orice inițiativă artistică îndrăzneată. Variat și asiduu, publicul constănțean este, în ansamblu, un public receptiv.

Înființarea secției de operă și operetă a contribuit, fără nici o îndoială, la stimularea acestei realizări onorabile, constituind în același timp o soluționare mai economică a unui vechi deziderat al constănțenilor. Trebuie precizat că ideea menținerii unui „teatru unic“, care să cuprindă în sinul lui atît drama, comedia, estrada, cît și opera și opereta, idee care a întîmpinat, la început, o oarecare rezistență la noi, s-a dovedit, în ceea ce privește teatrul din Constanța, foarte fecundă, atît din punct de vedere al asigurării și coordonării eficace ale spectacolelor alternative, cît și din punct de vedere al ceea ce se poate numi „organizarea chibzuită“ a gospodăriei teatrale, a folosirii cît mai depline a capacității de producție, a sălilor, a economiei de personal etc., etc. Fără a fi un paleativ universal, o asemenea soluție s-a dovedit foarte potrivită pe specificul Constanței. S-ar putea eventual extinde acolo unde astăzi există teatre de operă și operetă care nu dau decît două sau trei spectacole săptămînal.

O puternică infuzie de talente tinere, un prim regizor experimentat (Val Mugur), o echipă de decoratori și scenografi capabili — iată condițiile ideale pentru realizarea unor spectacole de înaltă ținută. Teatrul din Constanța a izbutit să dea asemenea spectacole, și unul din ele este *O chestiune personală* de A. Stein.

Tinărul regizor Petre Mihail a pus în scenă această piesă, influențat în mod creator de spectacolul Teatrului Național din București, regizat de Sică Alexandrescu. Înțelegând în primul rând că piesa nu se pretează la o tratare psihologistă, prin care să se analizeze o conștiință cu referiri la cel mult două-trei alte personaje, regizorul a înțeles că însăși ambianța intimă a eroului principal implică direct fundamentale probleme sociale. Însăși structura societății sovietice exclude izolarea individului, iar zbuciumul lăuntric al inginerului Hlebnikov, explicitându-se în manifestări exterioare, angajează participarea vie a unui întreg nucleu social. În jurul lui Hlebnikov se duce o luptă „care pe care”, și regizorul a avut o privire destul de ascuțită asupra desfășurării de ansamblu a spectacolului, controlînd și înfrunghind rolurile așa-zise secundare. În această misiune, el a fost considerabil ajutat de titularul rolului principal, artistul emerit Vasile Crețoiu, care s-a dovedit și de astă dată un actor cu reale resurse dramatice, capabil să-și valorifice în chip divers însușirile de interpretare. Astfel, el a izbutit să scoată în evidență caracterul complex al lui Hlebnikov, încrederea lui deplină în partid, dar și impulsivitatea acestuia, erorile de comportare, care-l îngreunează apărarea. Fără a renunța la sobrietatea care izvorăște din gravitatea conflictului fundamental al piesei, regizorul a înțeles că piesa trăiește și prin elementele de culoare și umor, pe care le-a folosit din plin, ajutat de o distribuție masculină eficientă, înclinată spontan spre comedie. Desigur, spectacolul n-a fost scutit de unele lipsuri, o anumită carență a rolurilor feminine (de pildă, tonul uscat al actriței Marcela Sasu, interpreta instructoarei de partid), o anumită precipitare a acțiunii înspre final, accentuînd de fapt o deficiență de structură a piesei etc. Conducerea teatrului a fost însă bine inspirată, alegînd pentru colectivul care-l slujește, *O chestiune personală* (succesul de public confirmă aceasta), dovedind totodată că la Constanța există cîțiva actori înzestrați a căror calitate depășește, ca să zicem așa, interesul pur local. Din acest punct de vedere, se poate afirma că secția de dramă a teatrului din Constanța este unul din cele mai favorizate ansambluri regionale, în ceea ce privește calitatea actorilor.

Din păcate, nu același lucru se poate spune despre majoritatea actrițelor. Cu excepția cîtorva dintre ele, nu prea am văzut în cele 6—7 spectacole, urmărind într-un scurt răstimp, actrițe capabile să susțină un rol de mai mare întindere. Lucrul acesta a apărut cu claritate în *Omul cu mîrtoaga*, unde s-a manifestat însă și o altă trăsătură caracteristică a „profilului”, de data aceasta negativă. În primul rând, același regizor, Petre Mihail, a pedalat pe aspectele de farsă ale piesei. Aceasta, nu atât din cauza interpretului rolului principal, Constantin Morțun, care în genere a prins just cîteva din notele fundamentale ale eroului: detașarea modestă și înțelegerea cu care Chirică înfruntă ipocrizia și obstacolele jalnice ale vieții cotidiene, ironia ascuțită cu care urmărește consecințele neașteptatului său succes. Din păcate însă, alte trăsături fundamentale ale personajului nu au fost prinse. Faimoasa sa perseverență nu iese din sfera comicului ieftin, iar secretul lui Chirică, încrederea lui halucinantă, devotamentul său pentru ceea ce este în fond o „idee” nu au fost scoase în relief. Deficiența principală a montării constă în incapacitatea de a scoate la iveală semnificația „serioasă” a comediei, profunzimea ei dramatică, melancolia ei surdă. Aceasta se datorește mai ales modului în care întreaga formație este pusă să speculeze pînă la refuz „gagurile” piesei, în timp ce interpreta principală a rolului feminin (Ana, soția lui Chirică — Iolanda Copăceanu), printr-un joc anost și monotonic, izbutește să facă neînțeleasă atît ruptura cu Chirică, cît și reconcilierea finală.

Ca spectacol, *Anii negri* a fost fără îndoială o realizare onorabilă pentru teatrul constănțean. Concepția poetică asupra piesei, tendința romantică imprimată

*Marcela Sasu (Mallutina) și Vasile Crețoiu (Hlebnikov) în
„O chestiune personală” de A. Stein*

spectacolului de regizorul prim Val Mugur nu sînt străine lucrări dramatice, ci evidențiază, într-un mod original, filonul patetic al piesei. Pentru aceasta s-ar fi cerut însă o interpretare de prim rang, pe care, din păcate, nu am regăsit-o decît în persoana interpreților lui Mihai Buznea (Vasile Crețoiu) și Maria Buznea (Mania Antonova). Val Mugur a urmărit să transfigureze spectacolul, să treacă într-un fel dincolo de situațiile concrete; însă pentru ca această poezie să nu degenereze în retorism, jocul actorilor trebuia să evite accentele melodramatice, afectarea și facilitatea tiradelor pseudoinspirate.

Desigur, la un teatru în plină dezvoltare, cu începuturi în definitiv modeste, cu un colectiv artistic care se mulează în mers, nu se poate vorbi încă de un profil bine stabilit. Totuși, teatrul din Constanța a depășit de mult perioada de „rodaj”, și nu s-ar putea spune că fizionomia sa se schimbă de la un spectacol la altul. De aceea, unele direcții și tendințe tot se fac vizibile: regizorul principal aspiră spre un stil liric, însă în această direcție, după părerea noastră, nu posedă încă, cu toate valoroasele excepții, echipa potrivită. Pe de altă parte, în genere, avem impresia că, fie că e vorba de actori cu experiență ca Petre Ștefănescu sau C. Morțun, fie de tineri ca Emil Sasu sau Teodora Lazăr, majoritatea formației artistice a tins spre comedie, aceasta fiind de fapt direcția înspre care s-a îndreptat teatrul din Constanța în ultimii ani, atît din punct de vedere al repertoriului, cît și al specificului montărilor. Aceasta este o stare de fapt. Reprezintă oare și orientarea cea mai potrivită? Este în orice caz unilaterală, căci teatrul posedă și cîțiva buni actori de dramă, ca Vasile Crețoiu, Mania Antonova.

Rezultatul?

O anumită lipsă de contur, spectacole care, fără să fie neinteresante, nu se ridică peste o anumită medie și nu corespund deloc posibilităților și amplitudinii colectivului. Ar fi, desigur, exagerat să vorbim de eclecticism în această fază a lucrurilor, însă, o anumită lipsă de direcție este totuși evidentă.

În primul rând, în privința repertoriului — elementul fundamental al profilului unui teatru: un repertoriu „prea ușor” cu o atenție prea scăzută acordată dramelor și pieselor de uidei, care au totuși cea mai mare greutate specifică în educarea spectatorului; dramaturgia noastră actuală — încă slab reprezentată (afară de *Anii negri*, o piesă nu integral reușită a lui Vasile Iosif: *Zburați peșcărușilor*).

***

O altă problemă însemnată, care, după părerea noastră, influențează fundamental profilul și calitatea spectacolelor la un teatru de provincie, este munca cu actorii, mai ales munca cu actorii tineri. Problema aceasta are o însemnătate mult mai mare decât se crede de obicei. Un tânăr ieșit de pe băncile Conservatorului, repartizat la un teatru din provincie, nu numai că nu este un actor format, dar, lăsat la voia întâmplării, este amenințat să uite chiar ceea ce a învățat cu măiestrie. Lipsa unui contact cât mai divers și selectiv cu diversele școli de interpretare, rutina etc. pot fi contrabalansate numai printr-un activ schimb de păreri, printr-o mai mare coeziune în transmiterea experienței reciproce, prin studiul teoretic și practic, care trebuie să risipească efectele cadrului limitat și să difuzeze cât mai larg experiența, atât cât există. Trebuie spus că, judecând după spectacolele analizate mai sus, tineretul dă încă un randament scăzut la teatrul din Constanța.

Utilizând în parte actori de la secția de dramă și comedie, în parte elemente locale, fără nici un fel de pregătire, secția de estradă a teatrului din Constanța se prezintă actualmente sub orice critică și tinde să devină o școală de degradare a artei actoricești. Vizionând spectacolul *Cu dragostea nu-i de glumit* și așa-zisul concert *Carnaval pe note*, te întrebi dacă în definitiv, în locul unor asemenea reprezentații ale lipsei de gust și ale bombasticismului, amintind deseori triste „sușanele”, nu este preferabil un colectiv de amatori care, desigur, ar juca și ar cânta cu mai multă sinceritate și — oricât ar fi de paradoxal — cu mai multă conștiință profesională.

Comparativ, spectacolul de estradă al Teatrului Marinei este mult mai inteligent construit, mai plin de haz, și, în orice caz, mai legat de preocupările și de viața orașului.

Ar fi de dorit ca regizorii teatrului să-și consacre o parte mai mare din timp organizării și prezentării decente a spectacolelor de estradă, utilizând mai mult elementele tinere capabile și făcând din secția de estradă o școală de pregătire a tinerilor comedieni.

***

Pornind de la o serie de constatări personale, am încercat, pe baza verificării mai multor spectacole, să alcătuim mai mult o sinteză a problemelor care se pun astăzi în fața unui teatru de provincie și mai puțin să discutăm un profil anumit. Cum într-o serie de aspecte, teatrul din Constanța este caracteristic pentru problemele care se pun în speță teatrelor de stat din regiuni, întemeiate în ultimii zece ani, credem că și aspectele pe care le-am discutat mai sus depășesc un interes pur local. Principalul nu este, după părerea mea, să discutăm care anume culori sînt mai bune sau mai proaste, ci cum poate fi obținută folosirea cât mai eficientă a tuturor culorilor. Cu alte cuvinte, problema formării și creșterii colectivelor teatrelor din provincie, ca centre de cultură în regiuni și ca pepiniere de actori, se impune cât mai profund dezbătută, nu numai din cauză că în viața acestor teatre există anumite defecțiuni organizatorice, ci pentru că, de ele depinde rezolvarea celor mai însemnate probleme ale teatrului românesc.